

Nicolae VASILE

Retroroman (1)

Se spune, pentru că nimeni nu s-a întors de acolo ca să ne confirme, că atunci când ești în imediata apropiere a morții ți se desfășoară în minte filmul vieții, în sens invers, de la finalul acesteia spre început, dinspre bătrânețe spre copilărie. Mi-am zis că dacă există în metarealitate acest concept, ar fi nimerit ca și forma cea mai elaborată de literatură, romanul, să cultive astfel de inițiative, adică un roman scris în sens invers, ceea ce m-a condus la titlul de *retroroman*, cu multiple elemente de jurnal.

Pe de altă parte, apropiați ai mei precum Mihai Stan, scriitor, cel mai important editor pentru creațiile mele cumulate din știință și literatură, profesorul Nicu Vasiliu, cel mai iscoditor cititor al meu, răposatul Ion C. Ștefan, scriitor, cel mai amplu editor al meu pe domeniul literar și nu în ultimul rând, Victor Atanasiu, cel mai profund dintre criticii mei, mi-au sugerat de mai multe ori să scriu un roman al vieții mele, cu o exprimare la persoana întâia. Argumentele acestora sunt acelea că viața mea bate filmul, cum se zice, și ar fi mult mai interesant decât publicațiile semiimaginare anterioare (romane, piese de teatru, nuvele, articole, poezii etc.), unde apar o serie de întâmplări personale, dar insuficient agregate pentru a crea o imagine de ansamblu.

O idee care merită discutată ar fi similitudinea inițiativei cu presupusul film al vieții, de dinaintea morții, care poate stârni îngrijorări din partea celor apropiați, mai ales că aceștia știu că m-am mai aflat prin preajma trecerii pragului spre lumea cealaltă, dar mi-am pierdut de fiecare dată, până acum, locul în luntrea lui Caron.

O altă preocupare ar fi și aceea că întâmplările descrise ar putea deranja anumite personae, unele care apar cu numele real, în principal mă gândesc la soție. Aici cel mai bun sprijin l-am găsit la Lucian Blaga, care în memorabilul său roman publicat postum, *Luntrea lui Caron* (Humanitas, 1990), spunea: "*în ceea ce privește amantele, soția artistului ar trebui să-și închidă nouă din cei zece ochi ai săi de la spate, iar dacă totuși nu poate, atunci trebuie să accepte primordialitatea creației față de morală*".

Noutatea aceasta, aceea de expunere inversă, are și un avantaj pentru povestitor, legat de viabilitatea amintirilor acestuia. Din experiența proprie în ale comportării memoriei, inclusiv aceea de pierdere temporară totală a acesteia, în urma multor discuții cu neurologii, am ajuns să accept modelul arborescent al sistemului nervos, care corespunde și cu Teoria constructală a prietenului meu Adrian Bejan. Conform acesteia, în procesul de îmbătrânire a nervilor, necrozarea începe cu cele mai recente ramuri și se termină cu cele mai îndepărtate, așa că începând povestirea cu întâmplările cele mai apropiate în timp nu există riscul de a fi uitate cele vechi. Această teorie explică și de ce după o anumită vârstă Emil

Cioran nu mai vorbea în franceză, ci doar în română, explicație diferită de cea a apologetilor săi români care puneau totul pe seama unui patriotism reapărut subit.

Am făcut cercetare vreo cincisprezece ani, neglijând familia, apoi am făcut management alți vreo cincisprezece ani, neglijând familia și cercetarea, au urmat vreo douăzeci de ani de literatură, neglijând familia, cercetarea și managementul. A venit momentul să mă ocup și de familie, neglijând cercetarea, managementul și literatura. Se întâmplase ceva ce m-a afectat profund, este vorba de îmbolnăvirea de cancer a soției, fapt ce m-a făcut să consider minore toate întâmplările anterioare. La bătrânețe, singurătatea este cea mai mare pedeapsă, mai rea și decât o boală care te omoară. Singurătatea nu te omoară, te chinuie.

*

Era pe 14 iunie 2024, în săptămâna premergătoare împlinirii a șaptezeci de ani. Printre alte manifestări organizate de prieteni și instituții, a fost și premiera piesei mele de teatru "Scara fără sfârșit", pusă în scenă de Teatrul NostruM, în regia Cludiei Motea, în distribuția: Mariana Anghel, Daniela Bădescu, Ion Lorinczi, George Vlaicu și Doina Ghițescu, în rol de povestitor. În rol de maestru de ceremonie al întregului eveniment, Claudia a făcut o surpriză plăcută audienței prin aducerea copilului minune al momentului, Rareș Prisăcariu, prilejuindu-mi la retragere o discuție interesantă cu un copil aflat abia la poalele muntelui vieții pe care se pregătea să-l escaladeze.

După manifestările aniversare am primit vestea dărmătoare referitoare la boala soției și am făcut anunțul retragerii mele din toate cele culturale. Din toate cele practicate social, nu din creația propriu-zisă, pentru că aceasta este precum credința, nu te retragi din ea niciodată. Reprezentanții domeniilor intrate în neglijare au așteptat ceva timp crezând că este vorba de o banală pauză de odihnă, dar văzând că gluma se îngroașă au început să mă caute.

Mihai Mihăiță, președinte de vreo treizeci și cinci de ani al AGIR, nu concepea că vorbesc serios, că o activitate începută din anul 2013, cu rezultate de neimaginat atunci, se va opri așa pur și simplu. Era vorba de Cenaclul "*Literar ing*", publicația cu același nume, Cercul de teatru AGIR. Aici s-au inițiat și s-au dezvoltat câteva zeci de scriitori, s-au lansat sute de cărți, au fost puse în scenă mai multe piese noi de teatru, s-a publicat "*Dicționarul scriitorilor și publiciștilor ingineri*", a fost inițiată Enciclopedia "*Scriitori din Generația 2000*" etc.

În afara afectării existențiale ale familiei, aveam și eu nemulțumirile mele legate de AGIR, în principal de sala în care se desfășurau activitățile: nu funcționau corespunzător încălzirea, iluminarea, climatizarea, sonorizarea, toate erau sub orice critică, grupul social era mizerabil, singurele îmbunătățiri făcute dealungul celor unsprezece ani fuseseră realizate prin finanțări proprii sau atrase de mine. Trei inițiative de investiții aduse de mine, de la PRO-TV, UZPR respectiv Libris, au eșuat lamentabil din cauza venerabilului președinte al AGIR, care nu avea niciun simț al afacerii. Pentru el singurul mod de a face rost de bani era donația, noțiunea de colaborare în mod reciproc avantajos nu avea niciun înțeles. Evident că m-a

deranjat poziția sa în relația cu cei trei posibili investitori, care ar fi putut contribui la creșterea valorică a activităților culturale pe care le inițiasem. AGIR-ul se lăuda cu rezultatele culturale pe care le obțineam, dar nu contribuia cu nimic la suportarea unor costuri.

Florin Tănăsescu, un alt venerabil domn, alături de care am petrecut vreo cincizeci de ani în diverse ipostaze (la ICPE, la Comitetul Electrotehnic Român, la Comisia Electrotehnică Internațională, la Academia de Științe Tehnice etc.) și-a arătat nedumerirea retragerii mele din toate cele în care colaborasem anterior insistând să revin.

Atât Mihai Mihăiță cât și Florin Tănăsescu, oameni cu realizări deosebite în activitate, nu se înscriau însă pe linia gândirii mele privind managementul. Odată ajunși în fruntea unor instituții au rămas lipiți acolo, uneori, aceasta având și aspecte negative.

Pe linie literară și jurnalistică, Mihai Stan, conducătorul actual al *Școlii de la Târgoviște*, Sorin Stanciu, președintele *Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România* au insistat să continui activitățile. Deocamdată, singura activitate pe care mi-am propus să o păstrez, atâta timp cât atmosfera din redacție va fi una pozitivă, era aceea de la Revista "Cronica Timpului", datorită promisiunii făcute răposatului Doru Dinu Glăvan, fondatorul acesteia, înainte de a pleca de pe această lume.

Aceste renunțări se referă la cele fizice, de cele spirituale nu te poți despărți niciodată. Multe activități am desfășurat în cercetare, producție, asociații profesionale, patronate, camere de comerț, societăți literare și jurnalistice, teatre etc., toate acestea fiind legate între ele de iubire. Nu aș fi putut realiza ce am realizat dacă în inima mea nu aș fi purtat mereu câte o ființă de gen feminin, nu mereu aceeași, care mă impulsiona să urc tot mai sus, din școala primară, până în prezent. Multe dintre aceste femei nici n-au știut vreodată că am fost îndrăgostit de ele, unele apărând în anumite secvențe din scrierile mele, altele fiind muzele unor romane, poeme, piese de teatru etc. Nevastă am avut numai una și nici nu mi-am propus vreodată serios să am mai multe: *"Iubitele te atrag ca un magnet, dar de nevastă ești prins cu șuruburi"*, spune unul din aforismele mele.

Cum au coexistat aceste relații, cum a putut rezista o astfel de situație? Păi,... cel mai bun răspuns l-a dat Constantin Noica: *"Orice se poate ierta pe lume, până și crima se iartă uneori, un singur lucru nu se iartă, dorința de a fi fericit"*. Aceste tensiuni ale vieții îl fac pe om creator. Artistul nu-și ascunde suferințele, ci le transformă în artă. Artă este forma de comunicare a omului cu Dumnezeu.